

Durmuş Hocaoğlu

Türkiye’de Neler Oluyor, Türkiye’ye Neler Oluyor?

Gelecek., Yıl: 1., Sayı: 18., 15.06.2001-21.06.2001., s.10

Durmuş Hocaoğlu, *Gelecek* Yazıları Sıra No: 16

[*Gelecek*’deki son yazım]

Künye:

- Hocaoğlu, Durmuş., “Türkiye’de Neler Oluyor, Türkiye’ye Neler Oluyor?“, *Gelecek.*, Yıl: 1., Sayı: 18., 15.06.2001-21.06.2001., Sayfa: 10

Son birkaç yıldan beri, satıhtan bakılınca durgun gibi gözükken Türkiye, bu görüntüye zıt olarak, çok hızlı bir değişme süreci yaşamaktadır; fakat bu “değişme” teriminin alelumum mânâsıyla *müsbet* bir karakter taşıdığı alanların az olduğunu belirtmemiz gerekmektedir. Elbette konjonktürel gelişmelerden etkilenerek karamsar düşüncelere saplanmanın hiçbire sûtrette müdâfaa edilecek bir yanı olamaz; lâkin bunun zıddı da doğrudur: “Türkiye’ye birşey olmaz” aforizması da müdâfaa edilebilecek birşey değildir. Unutmamalıyız ki, hiçbir ülkenin, hiçbir toplumun ve devletin ebediyyet te’minâtı yoktur.

İmdi; hulâsatan ve kestirmeden ifâde edilecek olursa, belirtmeliyiz ki bu “hızlı” değişme süreci, hızlı olduğu kadar da belirsiz, istikrarsız ve sıhhsiz bir karakter arz etmektedir. Bu istikrarsızlığın en bâriz emârelerinden birisi de, gerek devlet ve gerekse de toplum olarak, birbiriyle bâzan aşırı uzlaşmazlık hadlerine kadar varabilen çelişkiler ve çatışkılar ile mâlûl olmasıdır.

Biz bu yazıda, aşağıdaki birkaç başlık altında cem’ edeceğimiz bu uzlaşmaz, “antagonistik” karakterdeki zıtlıkların, çelişki ve çatışkılarının en mühim addettiğimiz ikisine temas etmekle yetineceğiz:

- Toplumsal Uyanış veya Düşük Şiddetli Devrim ve Toplumsal Kilitlenme ve Psikik Çözülme;
- Devlet karşısında hürleşme eğilimleri ve Devlet kulluğu;
- Yükselen milliyetçiliğe karşılık iflâs eden milliyetçilik ve yaygınlaşan kozmopolitizm;
- Yükselen Devletçilik’in Bumerang etkisi ile kendi eliyle kendisine düşman üretmesi; Devletçiliğin Devlet’e zarar vermesi;
- İstiklâl ve Hürriyet bilincinin zayıflayıp aşınması; Türkiye’nin “Dar Koridorlar”da kilitlenmesi; Avrupa Birliği, ABD, Rusya arasında sıkışma; bir yanda Demokrasi talepleri, diğer yanda git-gide kuvvetlenmeye başlayan “gönüllü sömürgeleşme” eğilimleri;
- Dış-Türklerin, Türk Dünyası’nın keşfine mukaabil Türk Dünyası’nın kaybedilmesi; Adriyatik’ten Çin Denizi’ne kadar Türk Dünyası hülyasından Türk Dünyası’nın kendi elimizle Rusya’ya ve Batı’ya itilmesi;
- Keşfedilen İslâmî kimliğe mukaabil çözülen İslâm.

★★★

Burada asıl olarak üzerinde duracağım husus, bütün bu antagonizmaların handiyse tek başına temsilcisi gibi duran ve birbiriyle zıt yönde cereyan eden iki ayrı gelişme olan “Toplumsal Uyanış veya Düşük Şiddetli Devrim” ve buna muhâlif olan “Toplumsal Kilitlenme ve Çözülme” olacaktır.

İmdi; Türkiye, birisi, Taban’dan gelen ve Tavan’a doğru yönelmiş bulunan bir “düşük şiddetli (veya yoğunluklu) devrim” süreci ile, buna tam aksi istikaamette gelişme gösteren; son dört yıldan beri, yâni meş’um ve ma’kus Refah iktidârı ile birlikte uç veren ve 28 Şubat Süreci radikal bir dönüşüm geçirerek biçimlenen ve günümüze değin büyüyerek gelen, git-gide yayılma ve yaygınlaşma eğilimi gösteren bir “çözülme” sürecini birlikte yaşamaktadır.

“**Düşük Şiddetli Devrim**” terimini ilk defa, bundan takrîben dört yıl kadar önce yazdığım bir makalemde kullanmıştım; şimdi burada onu çok muhtasaran hulâsa edeceğim.

İmdi: Kanâatimce, ülkemizde yaşanmakta olanlar, birçok bakımlardan derinlikli bir toplumsal değişmeye tekaabül etmektedir. Bilindiği üzere, Toplumsal Değişme, bir kavram olarak, kabaca, “**belirli bir grup insanların ilişkilerine yerleşmiş tavır ve hareketlerindeki — teknik terim ile, sosyal sistemin yapı elemanları üzerindeki — değişiklikler**” şeklinde tanımlanmakta olup “Kültür Değişmesi”nden farklıdır; birçok açıdan onu da tazammun etmektedir, daha derin ve daha müessirdir.

“**Devrim**” terimine gelince; daha ziyâde Sol İntelijansiya’nın kullandığı bu terim ile, alışlagelen anlam ve içeriğinden farklı olarak, evvelen, Toplumsal Değişme’nin, yâni, belirli bir grup insanların ilişkilerine yerleşmiş tavır ve hareketlerindeki (sosyal sistemin yapı elemanları üzerindeki) değişikliklerin Üst’ten, yâni Elitler/Devletlular eliyle değil, Alt’tan, yâni Toplum’un bizzat kendisinden gelen bir akım, bir tazyik ile gerçekleşmesini ve âhiren de, bu değişikliklerin radikal bir kantitatif dönüşüme tekaabül etmesini kastetmekteyim. Bu itibarla Devrim, şahsen yeniden formatlayarak kullanmış olduğum kontekstte, bir teknik terim olarak İnkılab veya Islahat’tan kökten farklıdır. **Düşük Şiddetli Devrim** terimi ile de şiddetinin düşük — burada Şiddet kelimesi “magnitude” (azamet, cesâmet) anlamında olup “yoğunluk” (kesâfet, density) ile müterâdiftir —, süresinin uzun olduğu ve bu yüzden de hemence ve çok kolay farkedilemeyen devrimleri kastetmekteyim. Bu konuda devrimler tarihinden birkaç misâl verecek olursak; söz gelimi, yakın zamanların en büyük, en kapsamlı, en müessir, en radikal devrimi olan **Sanâyi Devrimi**, umûmî olarak, hayli uzun bir süreye yayılmış olan, bir düşük şiddetli devrim karakterindedir. Bu büyük sürecin muhtelif memleketlerdeki tezâhürlerine gelince; İngiliz Devrimi’nin tıpkı İngiliz Aydınlanması sâkin karakterli ve düşük şiddetli olmasına mukaabil, Rus Devrimi, veya Fransız Devrimi, uzun süren bir düşük şiddetli kuluçka döneminden sonra ânîden, çok yoğun, çok keskin bir patlama ile — bir diyalektiksel sıçrama gibi — ortaya çıkan yüksek şiddetli, keskin, sert devrimlerdir.

İşte, ülkemizde vuku’ bulmakta olan hâdise, yaşanmakta olan süre, bir yanıyla bu karakterdedir: Alt’tan, Toplum’dan gelen ve düşük yoğunluklu bir “devrim” süreci.

Toplumun tabanında başlayan bu gelişme süreci, birçokları tarafından ileri sürüldüğünün aksine ne hâinâne bir komploya delâlet etmektedir, ne bir “dış-güç” müdahalesine, ne bir kaosa ve ne de bir “irticâî ayaklanma”ya; tam tersine, bütün bunlar, ülkemizin yaşamakta olduğu son derece önemli bir tabîî sürecin tevlid ettiği zarûrî ve tabîî bir keyfiyetin, bir “doğum süreci”nin zorunlu kıldığı “doğum sancıları” olarak kabul edilmelidir.

Türk Toplumunu, son derece önemli ve radikal bir toplumsal değişme süreci geçirmektedir. Bu süreç, toplumumuzun tarihî gelişiminin bir sonucudur ve bu toplumsal değişme, sâdece sayıya münhasır bir *niceliksel* değişme değildir; “niceliksel değişme”nin, henüz yeterli olmamakla berâber, belirli bir ‘eşik değeri’ne ulaşmış ve artık bir “niteliksel değişme”ye

münkalib olma aşamasına gelmiş, daha doğrusu ona yaklaşmış radikal bir değişmedir. Asıl sancılar bundandır.

Evet; Türkiye, bir “**devrim süreci**” yaşamaktadır. Bizler, bütün Türk Milleti, fiilen yaşanmakta olan bir devrimin tam içerisinde bulunmaktayız; yâni hepimiz Devrim’in ve Tarih’in şahitleriyiz. Bu devrim, yeni başlamış değildir; kökü çok derinlerdedir; son zamanlarda vukua gelen günlük hâdiselerin, politik dalgalanmaların büyük bir çoğunluğu ile doğrudan bir ilgisi yoktur; onların ürünü değildir ve fakat birçok bakımdan onları doğrudan veya dolaylı olarak üreten kaynaktır. Devrim, düşük bir şiddete (yoğunluğa) sâhiptir; uzun bir süreye yayılmıştır, hızı yavaştır, şiddeti (magnitüdü) düşüktür, ilk ve kaba bir bakışta hemen dikkatleri çekmemesi bundandır.

Fakat bu devrim de, her devrim gibi, önünün kesilmesi gibi ciddî bir tehdit altındadır; bu tehdidin tahakkuku, Devrim’in dejenere olmasına veya boğulmasına yol açabilecektir ki yukarıda sözünü etmiş olduğum aksi yöndeki gelişme de bu tehditten kaynaklanmaktadır.

İmdi: Taban’dan gelen bu devrimin önünde bâzı büyük engeller vardır ve şimdi önünü kesebilecek, mağlûp veya denejere edebilecek vasatı yaratanlar da bu sebeplerdir.

BİR: İntelijansiyasızlık! Asıl olarak Halk’ın adetâ sezgileriyle, karanlıkta el yordamıyla yürüttüğü Devrim’in sıhhatli bir intelijansiyası yoktur. Bu keyfiyet, Devrim’in yozlaşması veya çözülmesi husûsunda en ağır sebeplerden birisini teşkîl etmektedir; zira, Tarih, bir intelijansiyası olmayan her devrim sürecini hazîn bir âkıbetin beklediğini göstermektedir: İntelijansiyası olmayan veya kendi intelijansiyasını yaratamayan her devrim girişimi, bir nevi’ “köylü isyânı”na inkılab eder ki bütün köylü isyanları da kat’î netîceyi istihsâl edemezler ve bastırılırlar. Bir anlamda, çok zayıf ve emekleme döneminde olsa da, bir nevi’ çağdaş bir Türk Protestan ahlâkı geliştiren Devrim’in aslî karakterlerinden birisi olan dindarlık-muhâfazakârlık, “Radikal İslâmcı” intelijansiya tarafından kullanılmış ve sonunu hazırlamaya yol açmıştır. Söz konusu bu intelijansiyanın ne denli “kötü” olduğu, şartlar değişince nasıl yüz geri ettiği ile; dün lânetledikleri Batı’nın bugün nasıl avukatı kesilmeleri ile çok bâriz bir şekilde tavazzuh etmiş bulunmaktadır.

Fakat bu handikap, asıl başka bir handikaptan beslenmektedir: Devrim, günümüze kadar bir “sosyal ve kültürel gecikme”ye mârûz kalmış bulunan ve taşralı-köylü evsâfındaki muhâfazakâr kesimden gelmektedir.

İKİ: Devrim de her devrim gibi Tavan’a, İktidâr’a yönelmiş olmakla, Kontrat üzere teşekkül etmeyen devlet yapısının “sâhibi” olan seçkinler ve seçkinciler ile kaçınılmaz olarak yolunun kesişmesine sebebiyet vermiştir; Devrim’in önündeki en büyük ve en zorlu rakîp ve hasım, budur.

ÜÇ: Devrim’i basitleştirerek âdî bir parti iktidar basamağına dönüştürmek isteyen ve saçmalıklarla, boşboğazlıklarla, sürü-sepet yanlışlarla işbâ hâlinde olan Refah Partisi Tecrübesi çok kötü netîcelere sebebiyet vermiş; bir yandan O’nu *içten* dejenere ederken diğer yandan da daha henüz bulûğ çağını idrâk etmediği çok erken bir döneminde, elinde Devlet gücünü tutan elitlerle açık çatışmaya sokmuş ve *dıştan* tahrîb edilmesine, önünün kesilmesine yol açmıştır.

DÖRT: Devrim’in yolu yine kaçınılmaz bir zarûret ile “gayri millî, besleme sermâye” ile kesişmiştir; fakat bu kesişme, çok kötü bir çağında, çocukluk döneminde, henüz ayaklarının üstünde kuvvetlice durmaya muvaffak olamadığı bir dönemde gerçekleşmiş; bir yandan bir *besleme devlet burjuvazisi* niteliğinde ve diğer yandan da *dış sermâyenin ajanı* niteliğinde olan bu gayri millî sermâye, rejim problemleri kışkırtmaları ile Devlet gücünü kullanarak, Devrim’in üstüne yürümüş ve onun iktisâdî kaynaklarını büyük ölçüde boğmuştur. Bu boğma işlemi, Devrim’i parti hesapları için istismâr eden “Refah Partimiz” ve “Refah zihniyeti” de âşikâr bir sûrette bu cinâyetin kanına ellerini bulaştırmıştır.

Şimdi, yukarıda hulâsatan tâdât etmeye çalıştığımız sebeplere binâen bu devrim çok büyük darbeler almış ve önü büyük ölçüde kesilmiştir.

Gerçi, Taban'da maya tutan her hareket eninde-sonunda kendisini Tavan'a kabul ettirir; hiçbir devletin gücü Alt'tan gelen bir toplumsal gelişmeyi ilânihâye durdurmaya yetmez; ama, toplumsal gelişmeler de dejenere olabilirler.

İşte, bu dejenerasyonun semptomlarından birisi, Devrim ile taban-tabana zıt bir gelişme olan Psikik Çöküş ve Çözülme'dir. Henüz kemâl mertebesine ulaşabilmenin hayli uzağında olan; sivil refleksleri tekâmül etmemiş, "Sivil İtâatsizlik" nedir bilmeyen; hâlâ zihniyet dünyasının derinliklerinde "Bîat ve Otoriteriyenlik Kültürü" diri bir hâlde bulunan Türk Toplumunu, girişmiş bulunduğu "hurûc"un zora girmesiyle "bozguna uğrama" psikolojisine saplanmış görünmektedir.

Bu çatışkinlıkların sonucu nereye varır? Bunu ancak yaşayanlar görecektir; lâkin, şu husûsu bildirmekte fayda mülâhaza ediyorum: Dörtbin yıldan beri birçok devleti yutan bu coğrafya, zayıf toplumlara hayat hakkı tanımıyor; o hâlde, karamsar olmayalım, ama, "Türkiye'ye birşey olmaz" aforizmasının da bir zehir gibi beyinlerimize şırınga edilmesine müsâade etmeyelim.

Türkiye'ye çok şeyler olabilir.

O hâlde, birbirini itmâm eden şu iki suâlin üzerinde yüksek sesle tefekkür edelim:

Türkiye'de Neler Oluyor; Türkiye'ye Neler Oluyor?

★ ★ ★

Muhterem okucularıma vedâ:

Bu sayfadaki bu makale ile, önce "Muhâlif"te başladığım ve sonra da "Gelecek"te devam ettirdiğim yazılarıma son vererek sayfamı kapatıyor ve ileride, daha iyi şartlar altında yeniden buluşabilmek ümîdiyle helâllik diliyorum

Allah'a emânet olunuz.

Durmuş Hocaoğlu

